

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра міжнародних економічних відносин

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня бакалавра
зі спеціальності 292 Міжнародні економічні відносини
за освітньою програмою «Міжнародні економічні відносини»

**НА ТЕМУ: «СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ІНТЕГРАЦІЙНИХ
ВІДНОСИН УКРАЇНИ З ЄС»**

Виконавець:
студент 4 курсу ЦЗВФ, 13 гр.
Семьонов Іван Дмитрович _____
/підпис/

Науковий керівник:
к.е.н, доцент
Воронова Олена Вікторівна _____
/підпис/

ОДЕСА – 2023

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність кваліфікаційної роботи. Одним із найбільш актуальних питань у подальшому розвитку Української держави наразі постає її інтеграція в європейський політичний, економічний і гуманітарний простір, що стало її стратегічним орієнтиром та основним зовнішньополітичним пріоритетом.

Курс на євроінтеграцію вважається закономірним результатом здобуття Україною незалежності. Після проголошення незалежності, наша держава визначила шлях свого розвитку в напрямку побудови демократичного суспільства і крок за кроком спрямовує свій рух до європейського вибору, поетапно виконуючи завдання для повномасштабної інтеграції в європейський політичний, економічний, а також гуманітарний простір.

Набуття Україною членства в Європейському Союзі (ЄС) проголошено стратегічним пріоритетом держави і підтримується переважною більшістю українського суспільства. Завдяки розширенням Європейського Союзу (2004 та 2007 рр.), Україна стала його безпосереднім сусідом, а зона європейського впливу впритул наблизилась до українських кордонів, що відкрило нові можливості для поглиблення співпраці між Україною та ЄС. Окрім цього, існує ряд інших позитивних рис, завдяки яким співпраця з Україною стає дедалі привабливішою для ЄС. Серед них можна виокремити наступні: Україна є найбільшою за територією країною в Європі; має вкрай вигідне географічне положення; українські чорноземи славляться на весь світ своєю родючістю; також наші землі містять в собі велику кількість корисних копалин; місцеве населення має високий рівень освіченості; Україна має усі передумови для участі у західноєвропейському історично-культурному середовищі тощо.

Проте, досі залишається значний обсяг економічних, політичних, соціальних та інших факторів, що істотно перешкоджають євроінтеграції та сповільнюють вступ України до Європейського Союзу. Саме тому варто визначити і поступово ліквідувати існуючі проблеми на шляху до ЄС, користуючись досвідом країн-сусідів, що нещодавно вступили до ЄС, а також залучаючи застосування усіх існуючих переваг.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Слід відзначити, що питання перспектив розвитку інтеграційних відносин України з ЄС є вкрай актуальним і досліджується багатьма економістами, політологами, соціологами та іншими вітчизняними вченими та фахівцями, серед яких: А. Гальчинський, М. Якуб'як, В. Геєць, В. Мовчан, П. Рудяков, П. Гайдуцький, В. Винник, О. Федірко, О. Ковальова та ін.

Метою дослідження є аналіз сучасного стану та визначення перспектив взаємовідносин України та ЄС.

Для досягнення поставленої мети були визначені наступні **завдання**:

- дослідити основні етапи руху України до Європейської спільноти;
- розглянути напрямок Української державної політики, яка стосується євроінтеграційних процесів;

- проаналізувати основні тенденції, обмеження та виклики, що супроводжують рух України до ЄС;
- провести аналіз стану секторальної інтеграції України в європейський економічний простір;
- дати оцінку впливу євроінтеграційного руху на соціально-економічну сферу Української держави;
- провести оцінку можливостей використання досвіду країн нових членів ЄС для України;
- окреслити перспективи подальшої співпраці України та ЄС;
- визначити перспективи партнерства Україна-ЄС у безпековій сфері.

Об'єктом дослідження є інтеграційні відносини України з ЄС.

Предметом дослідження є теоретичні та науково-практичні засади реалізації інтеграційної політики України та ЄС.

Методи дослідження. Під час виконання роботи було використано ряд загальнонаукових і спеціальних методів дослідження: метод теоретичного узагальнення, системного аналізу та синтезу, порівняльного аналізу, групування та класифікації, структурний метод, статистичні. За допомогою методів опису, порівняння, групування та спостереження було розглянуто сучасні особливості взаємовідносин України з країнами ЄС, а також обґрунтовано можливості та перспективи України до вступу до ЄС. За допомогою SWOT-аналізу проаналізовано сильні, слабкі сторони, можливості та загрози інтеграції України до ЄС. Робота здійснена з використанням офісного пакету MS Office - Microsoft Excel.

Інформаційна база дослідження складається з законодавчих та нормативно-правових актів України; матеріалів Держкомстату України; Міністерства економіки України; щорічників ООН, Євростату, МВФ; періодичних видань; матеріалів зарубіжних та вітчизняних конференцій; монографій та наукових публікацій зарубіжних і вітчизняних вчених-економістів; інформації мережі Інтернет; результатів власних досліджень автора.

Структура роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (57 найменування). Загальний обсяг роботи становить 76 сторінки. Основний зміст викладено на 69 сторінках. Робота містить 5 таблиць, 14 рисунків.

Публікації. За результатами виконання кваліфікаційної роботи опубліковано тези:

Семьонов І.Д. «Основні тенденції у реалізації руху України до ЄС». Збірник праць кафедри МЕН ОНЕУ «World Economy and International Economic Relations. International Scientific Collection - Vol.3, 2023». Одеса. 2023.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі «*Історичний огляд відносин України з ЄС*» було досліджено основні етапи руху України до Європейської спільноти. Проаналізована державна євроінтеграційна політика України.

У другому розділі «*Аналіз сучасного стану відносин між Україною та Європейським Союзом*» було проаналізовано рух України до ЄС, визначені основні тенденції, обмеження та виклики сьогодення, здійснено аналіз сучасного стану секторальної інтеграції України в європейський економічний простір та оцінено вплив євроінтеграційного руху на соціально-економічне становище України.

У третьому розділі «**Перспективи розвитку інтеграційних відносин України з ЄС**» було розглянуто перспективи використання Україною досвіду країн-нових членів Європейського Союзу, специфіку євроінтеграційних відносин України при отриманні статусу кандидату на вступ в ЄС та перспективи співробітництва України та Європейського Союзу в безпековій сфері.

ВИСНОВКИ

В результаті проведеного дослідження сучасного стану та перспектив розвитку відносин між Україною та ЄС можна зробити наступні висновки:

Європейська інтеграція – це процес довгої та кропіткої роботи на шляху України у реалізації пріоритетів її зовнішньої політики. Відносини між Україною та ЄС розпочалися в грудні 1991 року після визнання української незалежності. Процес становлення відносин між Україною та ЄС можна умовно розділити на декілька етапів, протягом яких наша країна продовжувала поступово крокувати в напрямку набуття повноправного членства в ЄС. Найбільш значущими подіями у відносинах України з Європейським Союзом можна назвати підписання Угоди про Партнерство та Співробітництво (УПС) з країнами ЄС у 1994 році, ратифікування Угоди про асоціацію у 2014 році та надання Україні статусу країни-кандидата в члени ЄС у 2023 році.

Для реалізації державної політики України щодо євроінтеграції, ведеться активна діяльність у політичній, правовій, економічній, соціальній та інших сферах, що надасть можливість для наближення нашої держави до високих європейських стандартів і подальшого вступу в ЄС.

Україна має значну кількість конкурентних переваг, якими привертає увагу Європейського Союзу й викликає його зацікавленість в політичній та економічній співпраці. Проте, на євроінтеграційному шляху наша країна продовжує стикатися з певними викликами та обмеженнями, котрі значно ускладнюють та сповільнюють процес її вступу до ЄС. Серед них: повільний темп виконання умов Угоди про асоціацію; низька результативність боротьби

з корупцією; необхідність реформування податкової та судової сфер; неефективність антиолігархічної політики та ін.

Секторальна інтеграція охоплює широкий спектр співпраці між Україною та Європейським Союзом - від енергетики до цифрового ринку та екології. В роботі було розглянуто п'ять найбільш пріоритетних напрямків: співробітництво в енергетичній сфері, інтеграція транспортної структури, процеси цифровізації країни, співпраця в сфері екології, а також безпекове партнерство та військово-технічне співробітництво.

Одним із найважливіших напрямків секторальної інтеграції в європейській економічній простір було визначено енергетичну сферу. Останнім часом спостерігалися ускладнення у вигляді дестабілізації української енергетичної системи, спричинені російською агресією, а також тимчасове припинення експорту електроенергії до країн ЄС. Також було майже припинено транзит російського газу територією України.

Наступним сектором, розвиток якого стимулює просування України в європейському напрямку визначено транспортний. Наразі він залишається одним з найбільш проблемних, що пов'язано з: неефективним законодавчим регулюванням, недостатнім інституційним реформуванням, низьким рівнем інноваційності, а також скороченням обсягів пасажирських та вантажних перевезень у зв'язку з бойовими діями та пошкодженнями інфраструктури.

Наступним важливим та динамічним сектором в європейській інтеграції України є цифровий сектор, в якому наша держава останнім часом здобула значних результатів і стала однією з передових європейських держав у цьому напрямку. Також вдалося покращити інтеграційний стан цифрового сектору, наблизивши законодавство до відповідних європейських норм.

Серед євроінтеграційних пріоритетів України відзначено й інтеграцію екологічного сектору. Внаслідок повномасштабного російського військового вторгнення на територію України, українській екосистемі було завдано колосальної шкоди, тому захист навколишнього середовища наразі є вкрай актуальним питанням. Зараз Україна активно долучається до європейської «зеленої» політики, приймаючи участь у відповідних європейських програмах та заходах. Подальше впровадження європейських екологічних стандартів сприятиме гармонізації процесів захисту навколишнього середовища в Україні та Європі й дозволить зменшити та ліквідувати втрати української екосистеми від російської агресії.

Для оцінки впливу євроінтеграційного руху на соціально-економічне становище України було проаналізовано макроекономічні показники її соціально-економічного розвитку до підписання Угоди про асоціацію та в процесі її реалізації. Також в рамках дослідження було проведено аналіз переваг, недоліків, можливостей та загроз від вступу України в ЄС, в результаті якого встановлено, що, кількість переваг та можливостей значно вища ніж кількість недоліків та загроз, що Україна може отримати в результаті вступу до Європейського Союзу. Отже, в цілому, повномасштабна інтеграція України до ЄС позитивно вплине на її соціально-економічне становище.

У третьому розділі дослідження було запропоновано використання Україною досвіду країн-нових членів Європейського Союзу, зокрема, Словацької Республіки, Республіки Хорватії та Республіки Болгарії. В результаті такого аналізу було представлено ряд механізмів, що можуть бути залучені для удосконалення української євроінтеграційної політики, серед них: політичний механізм (заяви лідерів країн про її євроінтеграційний вибір, політичну волю, конкретні заходи щодо реалізації євроінтеграційної політики); економічний механізм (фінансування процесів європейської інтеграції країни за рахунок залучення її бюджетних та позабюджетних коштів); правовий механізм (реалізація євроінтеграційної політики, прийняття концептуальних правових документів у сфері європейської інтеграції, гармонізація законодавства згідно з європейськими нормами); інституційно-організаційний механізм (створення відповідного органу, діяльність якого спрямована на координацію та реалізацію євроінтеграційної політики); інформаційно-аналітичний механізм (інформування громадян щодо євроінтеграційних питань, стану реалізації євроінтеграційної політики в державі, ступеню виконання інтеграційних завдань).

Для забезпечення перевірки процесу виконання програм і завдань, передбачених Угодою про асоціацію, українським органам державної влади рекомендовано створення спеціальної бази даних моніторингу, за зразком Словаччини, яка повинна містити в собі всі акти Європейського Союзу, котрі мають бути імplementовані, національні заходи з впровадження завдань та відображати стадію розробки того чи іншого проекту тощо.

Для забезпечення в Україні належного фінансування законотворчих процесів та перебігу впровадження нового законодавства як важливого аспекту забезпечення гармонізації національного законодавства із законодавством ЄС також рекомендовано використання досвіду Словаччини.

Для передбачення проблем та перспектив гармонізації українського законодавства згідно з законодавством Євросоюзу рекомендовано використати позитивні здобутки Хорватської Республіки.

Відзначено, що для консолідації суспільства та зібраності на тлі економічних та політичних криз, що допомагає країні не втратити свої євроінтеграційні досягнення, Україна може використати досвід Болгарії.

Визначено, що статус кандидата до вступу в ЄС, з одного боку, є практичним результатом євроінтеграційних зусиль влади та суспільства, з іншого боку – об'єднуючим чинником для Євросоюзу та свідченням солідарності й допомоги з боку ЄС.

Рекомендовано враховувати ряд зовнішніх та внутрішніх факторів, що прямо чи опосередковано впливають на темпи просування України до ЄС, при визначенні подальших перспектив європейської інтеграції нашої держави, а також поглибити співпрацю України та ЄС у безпековій сфері, що не лише надасть змогу ефективно протистояти російській агресії та зберегти територіальну цілісність України, а й забезпечить належне виконання зобов'язань за Угодою про асоціацію на шляху реалізації

зовнішньополітичних пріоритетів України щодо отримання нею повноправного членства в ЄС.

АНОТАЦІЯ

Семьонов І.Д. «Стан та перспективи розвитку інтеграційних відносин України з ЄС»

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавра зі спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини» за освітньою програмою «Міжнародні економічні відносини». - Одеський національний економічний університет. - Одеса, 2023 р.

Кваліфікаційна робота бакалавра складається з трьох розділів. Об'єктом дослідження є інтеграційні відносини України з ЄС.

У роботі розглядаються історичні аспекти відносин України з ЄС, окреслюються основні етапи руху України до європейської спільноти, досліджується українська державна політика в євроінтеграційній сфері.

Проаналізовано основні тенденції, проблеми інтеграції та сучасний стан секторальної євроінтеграції України, надано оцінку впливу євроінтеграційних процесів на соціально-економічне становище України.

Обґрунтовано можливості розвитку інтеграційних відносин між Україною та ЄС, зокрема, шляхом залучення досвіду країн-нових членів. Розглянуто процес української євроінтеграції в умовах отримання статусу кандидата та перспективи співробітництва України з ЄС у безпековій сфері.

Ключові слова: ЄС, євроінтеграція, співпраця України з ЄС, секторальна інтеграція, країна-кандидат у члени ЄС.

ANNOTATION

Semenov I.D. "The state and prospects of the development of integration relations of Ukraine with the EU"

Qualification work for obtaining a bachelor's degree in the specialty 292 "International Economic Relations" under the educational program "International Economic Relations". - Odesa National University of Economics. - Odesa, 2023

The bachelor's qualification work consists of three sections. The object of the study is the integration relations of Ukraine with the EU.

The work examines the historical aspects of Ukraine's relations with the EU, outlines the main stages of Ukraine's movement towards the European community, and examines Ukrainian state policy in the field of European integration.

The work analyzes the main trends, problems of integration and the current state of the sectoral European integration of Ukraine, and provides an assessment of the impact of the European integration processes on the social and economic situation of Ukraine.

The work substantiates the possibilities of development of integration relations between Ukraine and the EU, in particular, by involving the experience of the new member countries. The process of European integration of Ukraine in the conditions of obtaining candidate status and the prospects of Ukraine's cooperation with the EU in the security sphere are considered.

Key words: EU, European integration, Ukraine's cooperation with the EU, sectoral integration, a candidate country for EU membership.